

2013

1/11 Огромни са количествата цианкалий, открити тази сутрин в Плевен

Във връзка с установеното голямо количество цианкалий в бившата сграда на "Мерки и измервателни уреди" - Плевен, Окръжна прокуратура е образувала досъдебно производство срещу неизвестен извършител, който в качеството си на длъжностно лице е допуснал негови подчинени служители да извършат престъпление, свързано със съхранение на опасни и вредни вещества, химикали и различни смеси. Това съобщи наблюдаващият прокурор Искра Ганева.

Сигналът е подаден тази сутрин около 9:30 часа от главния секретар на Областна администрация - Плевен Емил Димитров, който при приемане на сградата е установил съхраняването на неизвестни за него химически вещества. Той не пожела засега да коментира случая при излизането си от сградата.

При извършения оглед на мястото е установено наличието на изключително опасни за хората и околната среда вещества. Към момента е иззет над 1 кг. цианкалий като сухо вещество, както и няколко пластмасови съда с разтвор на цианкалий и стъклени колби и епруветки, също с цианкалий. Прокурор Ганева каза, че намереното към момента количество прахообразен и течен цианкалий е огромно. Проверката е установила наличието и на други отровни вещества като арсен и др.

Откритите до момента опасни вещества бяха транспортирани от служители на Гражданска защита до бункер в близост до лабораторията, където ще бъдат обезопасени до решаването на въпроса с окончателното им унищожаване.

Лабораторията, която се помещава на два етажа има множество помещения и по първоначални данни от десет години не е била стопанисвана от никого и достъпът до нея на практика не е бил ограничен.

Прокурор Искра Ганева заяви, че след днешната намеса няма опасност населението и околната среда.

Предстои да се установи, кой е трябвало да съхранява отровните вещества и да ги предаде по съответния ред. Разследването продължава.

4/11 Бивш съдружник на Васил Божков стана зам.-министър на околната среда

Атанас Костадинов е заемал същия пост в МОСВ и при тройната коалиция

Премиерът Пламен Орешарски назначи Атанас Костадинов от БСП за трети зам.-министър в Министерство на околната среда и водите (МОСВ). Костадинов е заемал същия пост в периода 2005 – 2009 г. - по време на тройната коалиция.

Новият зам.-министър на екологията е бивш съдружник на бизнесмена Васил Божков в дружеството "Нове дивелопмент", учредено през август 2010 г. Костадинов има 20% дял, а "Нове холдинг" на Божков - 80%. Във визитката на новото попълнение в МОСВ, разпространена от пресцентъра на Министерски съвет, пише, че Костадинов "след 2011 г. е мениджър на консултантски и инвестиционни дружества".

От регистрите не става ясно каква точно е инвестиционната и консултантска дейност на "Нове дивелопмент", но Костадинов прехвърля дяловете си в дружеството в полза на "Нове холдинг" на 10 април 2013 г. - месец преди предсрочните парламентарни избори.

Името на Атанас Костадинов беше замесено през 2008 г. в скандал с купуване на гласове на частичните избори в монтанското село Доктор Йосифово, спечелени от кандидата на левицата Цело Илиев. Сигналът срещу Костадинов дойде от зам.-председателя на партия ГЕРБ Цветан Цветанов. В крайна сметка прокуратурата повдигна обвинения на четири лица от ромски произход за купуване на гласове в полза на БСП, но не откри пряка връзка с Костадинов.

Екоминистерството има още двама зам.-министри – Чавдар Георгиев от квотата на БСП и Дин Онбаши от тази на ДПС. Министър е Искра Михайлова от ДПС.

5/11 Брюксел иска да се намали употребата на найлонови торбички

Европейската комисия прие днес предложение, според което държавите членки ще трябва да намалят използването на тънки найлонови торбички за пазаруване на своя територия, предаде пресслужбата на институцията.

Държавите от Европейския съюз могат да прилагат мерките, които смятат за най-подходящи, включително такси, национални цели за намаляване на употребата на този тип торбички или забрана при определени условия.

В повечето случаи тънките найлоновите торбички се използват само веднъж, но могат да останат в околната среда в продължение на стотици години, често под формата на вредни микроскопични частици, които са особено опасни за морските организми, отбелязва еврокомисията.

От техническа гледна точка с предложението се изменя директива за опаковките и отпадъците от опаковки, като се добавят два нови елемента. Първо, от държавите членки се изисква да приемат мерки за намаляване на потреблението на найлонови торбички за пазаруване с дебелина под 50 микрона, тъй като те по-рядко се използват повторно в сравнение с торбичките с по-голяма дебелина и често се изхвърлят на неподходящи места.

Второ, тези мерки могат да включват използването на икономически инструменти, например такси, национални цели за намаляване на употребата на найлонови торбички и търговски ограничения при спазване на правилата за вътрешния пазар.

"Всяка година в Европа се изхвърлят над 8 милиарда найлонови торбички, които причиняват огромни щети на околната среда", каза еврокомисарят за околната среда Янез Поточник. Някои държави членки вече постигнаха отлични резултати по отношение на намаляването на употребата на найлонови торбички на своя територия. Ако и други последват примера им, можем да намалим настоящото общо потребление в Европейския съюз с до 80%", допълни той.

Свойствата, поради които найлоновите торбички имат търговски успех - ниско тегло и устойчивост на разграждане - допринасят също за голямото им разпространение в околната среда. Те не попадат в системата за управление на отпадъците и се натрупват в околната среда, особено в моретата и океаните. След като бъдат изхвърлени, найлоновите торбички за пазаруване могат да просъществуват стотици години.

Потреблението на найлонови торбички за пазаруване в ЕС през 2010 г. се оценява на 98.6 млрд. броя, което означава, че всеки гражданин на ЕС използва средно 198 такива торбички на година. Огромна част от тези почти 100 млрд. са тънки торбички, които по-рядко се използват повторно в сравнение с тези с по-голяма дебелина. Данните за потреблението на този тип торбички в отделните страни от ЕС се различават значително, като според оценките варират от 4 торбички годишно на човек в Дания и Финландия до 466 в Полша, Португалия и Словакия.

От Дневник

6/11 Нова наредба за изхвърлянето на електроуреди прие кабинетът

Правителството прие нова наредба за начина на изхвърляне на излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване. Наредбата транспонира изискванията за отпадъците от този вид оборудване на директивата от 2012 г. и влиза в сила от началото на следващата 2014 г.

Целта е да се подобри събирането, повторната употреба и рециклирането на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО), така че да се намалят отпадъците, а ресурсите да се използват по-ефективно.

В хода на преговорите по директивата България успя да договори преходен период за постигане на целите по събирането на този вид отпадъци. За 2016 г. в страната ни е заложено да се събира 41% от средното тегло на електрическото и електронно оборудване (ЕЕО), пуснато на пазара през предходните три години. От 2020 г. целта става 65%.

От 1 януари 2018 г. обхватът на Наредбата се разширява и ще се прилага за почти всички видове ЕЕО. От началото на 2014 г. наредбата вече ще включва и фотоволтаичните панели.

От началото на 2015 г. целите по рециклиране, оползотворяване и подготовка за повторна употреба на електрическо и електронно оборудване се увеличават с още 5%, спрямо тези, които се прилагат в момента.

Предвидено е и специално изискване за дистрибутори и лица, които извършват продажба на ел. оборудване и имат търговска площ по-голяма от 400 кв.м за ЕЕО, да се приемат без заплащане много малки по размер ИУЕЕО (при които външният размер не надвишава 25 см) в търговския обект или на входа му. В тези случаи крайните потребители не са задължени да закупват ЕЕО от вида, който предават в тези магазини.

С постановлението се правят промени и в продуктовете такси, които ще бъдат дължими за електрически и електронни уреди.

От **Дневник**

7/11 Гърция готви забрана за печки и огнища на дърва заради замърсяването

Гръцкото министерство на околната среда готви законопроект, забраняващ използването на печки и огнища на дърва в райони, в които замърсяването на въздуха е най-високо, съобщават вестниците в Атина, цитирани от БТА.

Проектът, който е на път да бъде приложен за първи път в историята на страната, включва пакет от мерки, чиято цел е да се спре разрастването на смога. Ограниченията обаче ще засегнат много гръцки домакинства, които заради кризата и високите цени на горивата все по-масово преминават на дърва за отопление, за да изкарат зимата.

Горенето на дърва е грижа на държавата, тъй като това е и основната причина за честите случаи на висока концентрация на вредни емисии във въздуха през студените зимни дни, пише вестник "Имерисия".

Новото явление със смога става все по-тревожно през последните години, тъй като заради икономическата криза повечето домакинства в Гърция прибегват до твърдо гориво.

Освен стремеж да се забранят дървата за огрев в определени райони проектът предвижда още мерки за ограничаване на вредните емисии от автомобилите и препоръки към водачите да използват определен тип возила в конкретни райони, където замърсяването е най-голямо.

Миналата година стана ясно, че нивото на замърсяване на въздуха в Гърция се е увеличило три пъти заради използването на дърва за отопление след повишаването на цените на нафтата. Въздухът е станал невъзможен за дишане в основните гръцки градове, коментираха тогава медиите.

От Дневник

7/11 Опаковките PlantBottle™

Какво представляват опаковките PlantBottle™?

PlantBottle™ е последната революционна иновация на Coca-Cola Bulgaria в областта на опаковките. Това е първата по рода си напълно рециклируема бутилка за напитки от PET пластмаса, произведена частично от растителен материал.

Какви са предимствата на опаковките PlantBottle™?

Опаковките PlantBottle™ изглеждат и функционират точно като традиционната PET пластмаса, но са с по-малък въглероден отпечатък върху планетата и ограничените ѝ ресурси.

PlantBottle™ се рециклират напълно, като полученият материал може да се използва за производството на нови бутилки или за редица други продукти от рециклирана PET пластмаса.

Опаковките притежават същите характеристики като PET бутилките, което означава, че не се различават по отношение на техните срок на годност, рециклиране, тегло, химически състав или външен вид.

Тъй като се правят частично от растителен материал, опаковките намаляват потенциалните емисии от въглероден диоксид и зависимостта на компанията от изкопаеми горива в сравнение с традиционната PET пластмаса.

11/11 Към 2100 г. човечеството ще произвежда 11 млн. тона боклук всекидневно

Едва ли не ежемесечните доклади на учени за изменението на климата отхвърлиха на заден план не по-малко важен екологичен проблем – проблема с натрупването на твърди битови отпадъци на човечеството.

Не са много държавите, които днес се грижат да утилизират увеличаващите се с невероятна скорост обеми боклук. Развиващите се, а и развитите страни не привикват своите граждани към

култура за минимизиране на твърдите отпадъци. В същото време колкото повече печели човек, толкова повече боклук произвежда той.

Малцина се замислят колко бързо се пълни боклукчийската кофа, когато хвърляме в нея пластмасови опаковки от мляко, от сок, вода и пликчетата от замразените пилета, от храна, пакети, в които сме купили зеленчуци, корпуси на остаряла техника, рекламни брошури и прочетени списания. А и самите пластмасови опаковки, които изхвърляме почти всеки ден, не носят никаква полза на околната среда.

Даниъл Хорнвег, доцент от университета на Онтарио, Периназ Бхада-Тата, консултант на компания, работеща с твърди отпадъци, и Крис Кенеди, професор от университета в Торонто са публикували в сп. Nature своето виждане за проблема.

Те са изчислили, че към 2100 година човечеството всеки ден ще изхвърля около 100 милиона тона отпадъци по цял свят. Това е три пъти повече, отколкото сега.

Разбира се, част от тези боклуци се преработват, но повечето попълват градските бунища, които растат буквално пред очите ни. Учените, притеснени от ситуацията, отбелязват, че осигурените хора произвеждат повече боклук, докато бедните купуват и употребяват по-малко продукти, затова хвърлят по-малко отпадъци. От друга страна, хората, които печелят повече, в даден период от своя живот престават да харчат пари за вещи и обогатяват живота си с впечатления.

Тези данни позволяват да се предположи колко боклук ще генерира човечеството в близките години, когато това количество достигне своя пик. Всичко зависи от ръста на населението на планетата, броя на хората, живеещи в развитите и развиващите се страни.

В доклада си учените отбелязват, че само по себе си количеството произвеждан боклук не е най-голямата беда за човечеството и планетата. Боклукът може да се изгаря и преработва, да се строят нови погребни и да се прилагат други методи, които ще позволят да се справим с този проблем.

По-голямо притеснение за еколозите е фактът, че увеличението на произвеждания боклук съпътства увеличаването на парниковите газове, увеличаването на концентрацията на азота и пластмасовите частици в Световния океан (това влияе на качеството на храната, която употребяваме).

Изследователите настояват, че техните цифри не са окончателни – ние можем както да влошим, така и да подобрим ситуацията. В това отношение е показателен примерът на японците. Правителството на Страната на изгряващото слънце, което няма възможност да организира големи сметища на своята територия, силно е ограничило, ако може така да се каже, свободата на гражданите си по отношение на боклука. Поради тази причина количеството отпадъци от един човек в тази страна е едно от най-малките в света.

Боклукът в Швеция пък съвсем е изчезнал и страната планира да закупува този на съседите.

Още миналата година програмата по преработка на отпадъците в електричество и енергия за отопление в Швеция е набрала такива обороти, че към сметищата на страната се изпращат само 4% от боклука (средно из Европа този процент е 38). Останалото или се преработва, или се изпраща в пещите.

В специалните заводи отпадъците се изгарят, от което се загрява вода, която затопля жилищните и административните сгради (така се осигуряват 20% от централното отопление). Освен това част от получаваната енергия се използва за изработване на електричество, което захранва около една четвърт от домакинствата. /Редактор: Евгения Гилова/

12/11 Няма наказателна процедура срещу България, обяви екоминистърът

Няма задействана наказателна процедура срещу България заради нарушения в обществени поръчки по екопроекти от 2009 г., обяви пред Би Ти Ви министърът на околната среда Искра Михайлова.

Тя обясни, че до два месеца след като България е получила констатации за нарушенията по три обществени поръчки в Хисаря, Перник и Белослав, България може да изложи становището си до Европейската сметна палата и ако както досега продължава да има противоречие между нейните твърдения и констатациите, следва изслушване. След това ЕК има правото да започне наказателна процедура, ако прецени, че има системен проблем при контрола, упражняван в България. Затова в момента се предприемали спешни мерки за проверка на всички процедури по казуса.

За опасността да се загубят европейски пари по случая вчера сигнализира вицепремиерът Зинаида Златанова. Тя хвърли вината за нарушенията върху ГЕРБ като според нея именно при тяхното управление не са предприети необходимите действия, за да се отстранят проблемите и да не се стигне до наказателна процедура.

Според Михайлова за наказателна процедура в момента не може да се говори, а за евентуални наказателни действия.

Нарушенията, за които се говори в случая, са по проекти, за които са сключени договори през 2009 г. във ВиК сектора. Плащания по тях са правени през следващите две години. През 2011 г. Европейската сметна палата изпраща указания, а от българска страна е изразено несъгласие с констатации на европейския одит.

Това, което нас ни притеснява, е, че между 2011 г. и началото на 2013 г. българските власти отказват да приемат констатациите на Европейската сметна палата и методологята, по която се работи в обществените поръчки, а това може да е повод за крайни мерки от Брюксел, заяви Михайлова. Санкцията по случая може да достигне 400 хил. евро, допълни тя.

От Дневник

15/11 Екоминистерството отчита отстъпление при разделното събиране на отпадъците

Системата за разделно събиране на отпадъците ще заработи и до края на следващата година ще възстановим равнището, което имахме, заяви пред БТА ресорният заместник-министър на околната среда и водите Чавдар Георгиев. По думите му в момента се прави преглед на ефективността от прилагането на Закона за управление на отпадъците и се констатира отстъпление от постигнатите резултати през 2007-2008 г., когато са били установени стандарти на системите за разделно събиране на отпадъците.

Амбициите са да се въведе разделно събиране на биоразградимите отпадъци, компостирането и използването им като почвен подобрител. За целта ще бъде осигурен необходимият брой кофи.

Сега системата за разделно събиране на отпадъците у нас боксува. Вината за това се прехвърля между основните участници в нея - организации за оползотворяване на отпадъци, общини, Министерство на околната среда и водите /МОСВ/ и жителите, които трябва да генерират голяма част от отпадъците. Голям процент от чистите отпадъци за рециклиране в момента се генерират от производствени и търговски обекти. От разположените цветни контейнери за полезна смет от населението обаче, идват едва 15-20% от суровината за рециклиране, сочат данни на една от големите оползотворяващи компании, цитирана от БТА.

От неразбориите печелят клошарите, които обират ценната суровина от кофите и я предават срещу заплащане. Макар да оскъпяват с дейността си оползотворяването, всъщност те извършват необходимото сепариране на битовите отпадъци, което голяма част от населението не извършва.

Липсата на достатъчно кофи за разделно събиране наблизко е сред основните причини, домакинствата да не събират разделно отпадъците си. Организацията за оползотворяване на отпадъците от опаковки твърдят, че всяка година купуват по няколко хиляди нови контейнери, които разполагат в страната за приемане на полезната смет от домакинствата.

Пет процента от тях се унищожават, а събраният полезен отпадък се обира от клошарите по график, коментира Георги Табаков от "Екобулпак" - една от големите оползотворяващи организации. По думите му част от клошарите дори ползвали кофите за количка, с която да превозват отпадъка до близък пункт за изкупуването му.

Разходите за вдигането и обслужването на един от контейнерите за разделно събиране са около пет лева. Когато обаче те вече са празни, оползотворяващите организации търпят загуби. Решението е подмяната на кофите тип "бобър" (с отварящ се отгоре капак) за разделно събиране с такива тип "иглу", които имат само малък отвор за пускане на отпадъците.

От оползотворяващите организации виждат и друг проблем - липсата на място за кофите им по улиците, така че да не се възпрепятства движението на автомобили.

Пунктовете за изкупуване на отпадъците от пластмаса, хартия или метал трябва да се намират извън населените места, за да не се създават удобства на клошарите, смятат още от

оползотворяващите организации. В момента каруци обикалят много от софийските квартали и събират полезния отпадък.

Не е възможно да се ограничи движението на каруците в София, коментираха за БТА от Столична община. Подобна инициатива на местната власт отпреди няколко години е завършила с неodobрително решение на Комисията за защита от дискриминация и няма да бъде подновявана.

От Дневник

15/11 Брюксел спря временно парите по "Околна среда"

Европейската комисия обяви, че спира разплащанията за България по Оперативна програма "Околна среда" заради проблеми при търговете и контрола върху тях, съобщи кореспондентът на БНТ в Брюксел.

Комисията посочва, че преустановяването на плащанията е предпазна мярка, която се използва широко от различните отдели, за да се избегне рискът от извършване на плащания докато съществуват опасения за правилното им изразходване.

Досега тази година са направени над 140 такива прекъсвания или са изпратени предупредителни писма, като има случаи в повечето страни-членки. Процедурата предвижда възстановяване на плащанията след като комисията се убеди, че мерките се прилагат.

В съобщение на Европейската комисия се подчертава добрият като цяло стандарт на одитната дейност на процеса на търгове в България, но също, че са необходими някои подобрения. България трябва да промени системата за търгове, за контрола върху тях и да направи необходимите финансови корекции, посочва комисията.

Преди дни за тази възможност предупреди вицепремиерът по еврофондовете Зинаида Златанова. Тя каза, че в писмо от октомври Еврокомисията е предупредила, че някои общински търгове, са били обявени така, че да бъдат спечелени от конкретни фирми и хвърли отговорността върху ГЕРБ Според сегашната опозиция обаче става дума за проекти, изпълнявани по време на тройната коалиция, когато законодателството е позволявало такива манипулации.

Наложена мярка бе очаквана с оглед действията на изпълнителната власт в изминалите две години, се казва в изявление на кабинета на Златанова, разпространено от пресслужбата на Министерския съвет.

Оттам напомнят уверенията на Златанова, че вече са предприети действия по отстраняване на причините, довели до днешното решение. С оглед на взетите вече мерки, очакванията са плащанията към България да бъдат възстановени в кратки срокове.

Действията на Европейската комисия за пореден път доказват тезата на вицепремиера, която тя отстоява от началото на мандата на правителството, че европейските фондове не трябва да бъдат поле за политическо противопоставяне, се посочва в съобщението. / От Дневник/

22/11 Министър Искра Михайлова: Закриването на опасното сметище на Пазарджик може да е през 2014 г.

Решение за закриване на опасното сметище на Пазарджик и рекултивацията му може да има следващата 2014 година. Това каза министърът на околната среда и водите Искра Михайлова в отговор на въпрос на депутатите Йордан Младенов и Петър Курумбашев от БСП.

Сметището трови населението с химичен дим, замърсява подпочвените води и околната среда, заяви от трибуната на парламента депутатът Йордан Младенов по време на парламентарния контрол в петък. Жителите на с. Капитан Димитриево са сред най-засегнатите от димящото сметище, установено е зачестяване на онкологичните заболявания там, посочи още Младенов и уточни, че сметището се поддържа от концесионер.

"РИОСВ-Пазарджик отчита, че сегашното състояние на сметището е оценено като съоръжение с висока степен на риск за околната среда и подлежи на постоянен контрол. От направените 14 проби, 8 са по подадени жалби от жителите на с. Капитан Димитриево", припомни още депутатът и попита дали се предвиждат средства за рекултивация и затваряне на сметището.

"Надявам се, че през 2014 г. ще имаме решение за закриването на сметището на Пазарджик и ще пристъпим към рекултивация", отговори екоминистърът и добави: "Поемам ангажимент за засилен контрол. Проверките на регионалната инспекция не са достатъчни, за да гарантират охраната и сигурността на сметището. За съжаление на сметището се извършват неправомерни действия".

Тя обясни още, че в периода 1 януари 2010 г. – 1 юли 2013 г. са се набирали предложения на проекти за закриване и рекултивация на изведени от експлоатация депа. Тези, които не са изведени от експлоатация, не могат да кандидатстват за такова финансиране. Сметището на Пазарджик не е в този списък, тъй като предстои спирането на депото.

В процес на подготовка е проект за новия регионален център с една клетка и стопански двор. Предстои неговото техническо одобряване от ПУДОС, каза още Михайлова. След одобряване на проекта, трябва да се проведат съответните обществени поръчки за избор на изпълнител. Според информацията на екоминистерството, в някои от случаите има умишлени запалвания.

От Дневник

24/11 Постигнато е компромисно споразумение за климата между богати и бедни

92-те държави участнички в конференцията на ООН за климата се договориха за подписване на нов пакт до 2015 г. и влизането му в сила до 2020-а. Двуседмичните преговори във Варшава бяха пред провал, но в последния момент делегатите постигнаха компромис в усилията на международната организация за намаляване на емисиите парникови газове в глобален аспект.

Споразумението предвижда всички страни, а не само промишлено развитите, да съставят собствени планове за редуцирането на емисиите CO2 в атмосферата, като този процес в идеалния вариант трябва да бъде завършен до първото тримесечие на 2015 г.

Сделката слага край на продължилите дълги години спорове между развити и развиващи се държави относно споделянето на задълженията за намаляване на вредните емисии, отговорни за всички значими промени в климата - горещини, суши, наводнения, покачване на нивото на моретата и океаните.

Според сега действащия климатичен пакт - Протокола от Киото - само най-развитите държави бяха задължени да ограничат емисиите си парникови газове, но този договор не бе подписан от най-големите замърсители - САЩ, Китай и Индия.

Участниците в конференцията се договориха и за създаването на така наречения Варшавски механизъм за щетите и загубите в рамките на институциите за адаптация към промяната на климата.

ЕС приветства договореностите, които бяха постигнати на конференцията на ООН за климата във Варшава, и смята, че те представляват крачка напред в международните усилия за борба с последствията от климатичните промени.

Ekip News

25/11 Евгения Ташева: Клошарите допринасят за рециклирането между 2 и 4 пъти повече от системата с цветните кофи у нас

Потърсихме за мнение за ситуацията в момента с разделното събиране на отпадъците у нас и по-конкретно в София с Евгения Ташева, която е експерт по темите за отпадъците и тяхното ползотворно усвояване. Тя е координатор на проекта "Нулеви отпадъци" в природозащитната организация "За Земята" - член на Friends of the Earth Europe

– Какво са отпадъците в България, ако изходим от подхода към тях: проблем, с който трябва да се преборим, или ресурс, от който печелим?

– В България продължаваме да говорим за боклуци, докато всъщност всеки от нас е данъкоплатец и купувач на стоки и е логично да желае парите, които плаща за такса смет и такса за рециклирането, включена в цената на продуктите им, да бъдат харчени целесъобразно – за полезно използване на суровините. В момента парите ни отиват за унищожаването им или заравянето им, с което не само се разхищават средства, но преди всичко вреди на здравето и околната ни среда.

И управниците, и обикновените хората у нас все още гледат на отпадъците като на проблем. Как ги възприемаме зависи не само от дългосрочна политика за образование и възпитание на

обществени навици, но дори и от думите, които използваме. Общините, регионите и държавите, които постигат качествена и количествена промяна в управлението на отпадъците, вече не използват думите боклуци и отпадъци, а говорят за ресурси, материали или суровини.

Време е да спрем да "управляваме отпадъци" – нещо ненужно и нежелано, защото това предполага, че трябва да се отървем от тях, да ги унищожим. За съжаление в България продължаваме да се опитваме "да си сметем боклука под килима", като го трупаме на сметища или – както става "модерно", го изгаряме. Това е мислене и поведение, което принадлежи на Средновековието.

С тази разлика, че в Средновековието такова поведение не е било толкова страшно, защото боклукът се е състоял от растителни и животински отпадъци, които изгниват бързо, текстил и инертни материали като глина, стъкло, камък. Тогава е нямало пластмаси и други разнородни смеси от материали, съдържащи вещества, които далеч не са безвредни.

– Какво трябва да се промени в нашия светоглед тогава?

– Време е да започнем да мислим за отпадъците като материали, които, ако са правилно и умно наместени в икономиката, ще се превърнат в суровини, захранващи местното производство. По този начин не само спестяваме от вноса или добива на свежи суровини (който в повечето случаи има тежък отрицателен отпечатък върху природата и човешкото здраве по света и у нас), но така се откриват и нови зелени работни места. Пак е време за "вторични суровини".

От близо десет години Майкъл Браунгарт и Уилям Макдона – бащите на идеята "от люлка до люлка", говорят за отпадъците като за храна. Органичните гниещи отпадъци са буквално "**храна за земята**".

Възстановявайки плодородието на почвата под формата на компост, те хранят и нас. От друга страна, материалите като пластмаса, метали, стъкло, хартия и картон са "храна" за технологичните цикли в производството. Без суровини, т.е. "технологична храна", не може да има производство на материални продукти.

Крайната цел на подхода "от люлка до люлка" е преобразуването на икономическите, материалните и производствените цикли, така че да не текат линейно: добив и влагане на суровини -> преобразуване в продукти -> употреба -> изхвърляне, т.е. трайна загуба на тези суровини и оттам необходимостта за извличане на нови, това е настоящият модел "от люлка до гроб". Той трябва да се замени от модела "от люлка до люлка", при който материалите образуват затворен кръг: вече добитите суровини се въртят безкрайно или максимално (в зависимост от свойствата) дълго в икономиката.

– Защо тогава този ресурс масово не се цени у нас?

– Защото от момента на спиране на масовото събиране и предаване на вторични суровини от края на 80-те до днес се промениха много неща. Първо, пазарът сега е наводнен със стоки, които са нетрайни, некачествени, не подлежат на поправка или рециклиране и вървят в пакет с множество излишни опаковки, повечето от които също не подлежат на рециклиране или повторна употреба. Единствено изключение правят все още бирените бутилки, за които има депозит.

Лавинообразното настъпление на пластмасата, това, че тя ни заобикаля навсякъде, я обезценява в нашите очи. Най-голямата вина на всички български правителства до момента е пълното

безхаберие по отношение на екологичното образование –

последните 15 години са напълно пропиляна възможност. Ако хората не се научат още в училище, дори и в детската градина, че нещата, които не са ни нужни, все пак имат стойност, ще им е много по-трудно да възприемат този урок по-късно, когато са вече възрастни. Най-важното нещо винаги е било децата да разберат, че нещата не бива да бъдат изхвърляни немарливо и нехайно, да се научат да различават материалите и тяхната полезност. Децата могат да бъдат учители на своите родители в това отношение.

Като цяло нито общините, нито държавните институции полагат смислени усилия за въздействие върху масовото съзнание, а без тях вижданията и поведението на хората трудно ще се променят от само себе си. Институциите най-често използват оправданието, че хората няма културата да разделят отпадъците и затова рециклирането в България не върви. Но това е лицемерен аргумент, защото представя само едната половина от причината. Другата, по-важна половина, е, че просто не се отделят (достатъчно) средства и усилия за екообразование за деца и възрастни. Нужна е промяна на светогледа на политиците и хората, които вземат решенията, и лично на всеки човек, за да започнем да виждаме стойността, която се крие в отпадъците.

– Има ли все пак някакво движение в позитивна посока последните години?

– През последните 15 години сме на заден ход. "Завод за отпадъци" е изключително подходящо название за съоръжението, което Столичната община с късогледо упорство успя най-сетне да осигури за София. Заводът ще се захранва с боклук и по един високотехнологичен и забележително скъп начин ще произвежда пак боклук. Съоръжението ще приема смесените твърди битови отпадъци от града, ще ги разделя и раздробява чрез поредица от сложни процеси, а крайните "изделия" ще са си пак отпадъци, но с леко изменени физически и химически качества и прегрупирани в четири основни категории.

В числа нещата стоят така: при входящи 410 хиляди тона смесени битови отпадъци годишно изходящите "продукти" са: над 113 хил. тона (28%) отпадъци - за да се запълва новото сметище до гара Яна, близо 14 хил. тона (3%) вторични суровини за рециклиране, около 70 хил. тона (17%) "стабилизирани" органични отпадъци и над 154 хил. тона (38%) по-калорични отпадъци, предназначени за използване като гориво в "Топлофикация - София".

"Биостабилизираната" органика, която за благозвучие наричат компост, представляват вече изгнилите биоотпадъци, примесени с най-разнообразни замърсители от смесения боклук - тежки метали, пластмаси и др. и е напълно неподходяща за приложение в селското стопанство. Този продукт е приложим единствено за рекултивация на замърсени терени - мини, сметища. Поради ниската себестойност и големите количества на този продукт (70 хил. тона годишно!), разходите за извозването му до отдалечени мини ще са големи, а приходите - никакви. Още една причина за покачване на такса смет. При липса на купувач, тези тонове ще отиват за "рекултивация" на новото сметище, като доведат до значително по-бързо запълване на обема му. Вратичка в европейското законодателство позволява на България да включва тези отпадъци при изчисляването за постигане на целите за рециклиране на 50% от отпадъците до 2020 г. Така постигаме

"счетоводно" опазване на природата.

Най-сериозният проблем с този завод е, че основната му задача е да произвежда отпадъци за изгаряне в ТЕЦ – 154 хил. тона годишно. На фона на ужасното качество на въздуха в София този замисъл на общината ще добави още един много съществен източник на фини прахови частици в града, които и сега значително надвишават допустимите норми.

Здравните рискове, свързани с регулираните от закона ФПЧ 10 и ФПЧ 2.5 - белодробни, сърдечно-съдови, ракови и репродуктивни заболявания - важат с още по-голяма сила и за ултрафините прахови частици (още наричани наночастици), които проникват дори в кръвообращението и костния мозък и които не се контролират от закона.

Не на последно място, при изгарянето на отпадъци се отделят най-токсичните известни на човека вещества - диоксини и фурани. Независимо какво твърдят консултанти, министерски или общински служители относно "най-добри налични технологии" и пълно спазване на законодателството и нормите за замърсяване, страшната истина е, че в България не разполагаме с необходимата лабораторна техника за измерване на наличието на тези вещества - нито във въздуха, нито в храните или човешкото тяло.

– Какъв е главният проблем с разделното събиране на отпадъците у нас?

– Нещата не се случват, защото тези, от които зависи, не желаят това. Производителите и вносителите на опаковани стоки - а това вече са почти всички неща, които използваме ден след ден - би трябвало да плащат за рециклирането на опаковките си. Но, от една страна, немалка част от пластмасовите и сложностъпаните (напр. тетрапак) опаковки по технически или икономически причини не подлежат на рециклиране (лош продукт дизайн!), а от друга - това, което плащат те на организациите за оползотворяване (ОО), не е достатъчно, за да покрие разходите за една наистина работеща система за разделно събиране, при която далеч не е важно само това колко са кофите или колко често се събират.

– А откъде трябва да се тръгне, за да заработи системата?

– Най-важно е хората да бъдат спечелени за идеята да разделят своите отпадъци. 99 от 100 души в София ще ви кажат, че не вярват, че съдържанието на цветните контейнери се рециклира, и смятат, че отива на същото място като смесения боклук от сивите кофи. Независимо дали това е така или не, при такава **пълна загуба на доверие** няма как да се случва разделното събиране. Наличието на няколко различни организации за оползотворяване на отпадъци от опаковки не е проблем само по себе си, но липсата на обща, масова и координирана информационна кампания, както и различните системи за разделяне, които те ползват (два контейнера, три контейнера) - това очевидно е проблем.

Друга пречка е анонимността, която уличните контейнери позволяват. Всеки безнаказано може да изхвърля неразделени отпадъци в цветните кофи или опаковки в сивите кофи, или опасни отпадъци в които и да било кофи. В много големи и гъсто населени градове по света е въведена система за събиране, при която контейнерите не са общи и на улицата, а се водят на определена

жилищна сграда, отговорността за правилното им използване вече е по-конкретна и могат да се налагат санкции.

Трети основен момент е липсата на стимул - след като изоставяме модела с пунктовете за вторични суровини, при които човек получава пари в замяна на материали, трябва да последва друг вид мотивация. Най-прекият начин е чрез такса смет - например колкото повече смесени отпадъци изхвърляш, толкова повече плащаш. Тогава разбираш, че е по-евтино да ги разделяш. Но това изисква реформа на начина, по който общините водят регистри на жителите, на начина, по който се събират отпадъците и най-плашещото за общините – на начина, по който се изчислява и събира такса смет.

Общините по света, които са проявили достатъчно далновидност, за да извършат такива реформи, виждат много бързо ползата от тях. В рамките на по-малко от една година количествата отпадъци за депониране рязко намаляват - в някои случаи спадат от 80% на 18%, а количеството и качеството на събраните разделно вторични суровини, които носят преки приходи, се увеличава.

Бедата е там, че кметовете - а те са хората, които отговарят за прилагане на практика на европейското и националното законодателство в сферата на отпадъците - разчитат предимно на организациите с цветните контейнери за организиране на разделното събиране. Както виждаме, това не е достатъчно, а е нужна дългосрочна стратегия, включително и "постоянна" програма за комуникация и образование на хората.

– Как ще коментирате тезата, че генералният проблем с разделното събиране е паралелното съществуване на организациите по оползотворяване и т.нар. клошари?

– Би било добре такива твърдения да бъдат подкрепяни с конкретни данни за тези организации, като например колко точно ресурс влагат и в какви точно дейности, какви количества материали рециклират и къде; колко тона отпадъци извозват от цветните контейнери и след разделянето им колко остават и са годни за рециклиране...

Повече прозрачност в работата на тези организации ще е изключително полезна първа стъпка за изграждане на обществено доверие в техните системи за разделно събиране - а оттам и за подобряване на резултатността от тези системи.

– Вие какво мислите за клошарите?

– Нека фактите да говорят. В София цветните контейнери са в най-добрия случай една десета от всички контейнери по улиците. Не е голяма тайна, че съдържанието на цветните и сивите контейнери е почти еднакво. Клошарите вадят вторични суровини от всички контейнери. Значи чисто статистически - най-вече от сивите.

Нашата минимална преценка – въз основа на данни от консултантски доклади за отпадъците в София сочи, че с това се занимават поне 2500 души, които през 2010 г. са предали за рециклиране между два и четири пъти повече от количеството, рециклирано чрез цветните кофи.

Пак за София през 2010 г.: докато организациите за оползотворяване са допринесли за рециклирането на близо 2% от общо 13% рециклирани отпадъци, клошарите са допринесли с

близо 8%. Това означава по-малко боклуци за сметището, повече спестени суровини и повече хора, осигурили поне част от препитанието си.

По данни на Европейския съюз за 2013 г. България е с най-висок процент на хора, страдащи от крайна бедност (близо 43% общо), както и с два пъти по-висок от средната за ЕС стойност за дългосрочно безработни хора - близо 7%. При положение че някаква част от хората, които се крият зад тези проценти, всъщност намират начин да се препитават, като "спасяват" част от материалите, които другите проценти небрежно смесват и изхвърлят в контейнерите, е изключително странно, че в нито една национална или общинска програма, стратегия или план не се споменава нито дума за въпросните клошари.

Щом играят толкова значима роля за управлението на отпадъците в столицата, притеснително е, че нито общината, нито компетентните държавни органи не предприемат абсолютно никакви действия за анализ на ситуацията и търсене на стратегически решения. Един възможен сценарий е интегрирането на тези хора в системата - чрез кооперативи, синдикати, микропредприятия, социални предприятия. Клошари има във всеки голям град по целия свят - Индия, Бразилия, Белгия, и някои от тях се обединяват и организират, за да търсят по-достоеен статут. Организацията по оползотворяване, вместо да се оплакват от тях, всъщност им плащат за услугата, че събират, разделят и подготвят за рециклиране техните материали.

В София доста магазини неофициално работят с клошарите, като им подготвят и предават своите кашони - ето как естествено нещата могат да работят.

– Какво ви е мнението за пунктовете за вторични суровини?

– Доколкото клошарите работят с пунктовете, това е част от паралелната система за разделно събиране, която все още дава значително по-добри резултати в София. Както и при организацията за оползотворяване, при пунктовете също има нужда от повече прозрачност на потоците материали и пари, както и от контрол, за да няма замърсяване или други нелегални практики. Имайки предвид, че не е изключено още от догодина тези пунктове да започнат да се превръщат в общински площадки за предаване на вторични суровини и други специфични домакински отпадъци (елтехника, мебели, опасни и др.), те определено ще продължават да играят важна роля в управлението на отпадъците. Дали си пречат или не с организацията зависи до голяма степен от гъвкавостта и съобразителността на последните, както и на общината.

От Босилена Мелтева / Дневник